

Preek over Jesaja 63:15 – 64:3

Gehouden op 1^e Advent, 29 november 2020, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Samen met mijn moeder stapte ik de auto in, mijn knuffelbeer vast in mijn armen, en ineens was het er, zo'n akelig, raar, een beetje paniekerig gevoel in mijn buik. Maar ik beet mijn tanden op elkaar, ik was immers al vijf, een "grote jongen", zoals iedereen telkens weer benadrukte en ik had me er toch zó op verheugd, tot enkele momenten geleden nog. Voor het eerst bij een vriend uit logeren, wat een avontuur! Dus maar liever niet zeuren nu, tenslotte zat mijn koffertje vol met mijn lievelingsknuffels en mijn speciaal knuffeldoek, zelfs mijn hoofdkussen van thuis zat erin, alles zou dus ook weer goedkomen.

Maar het liep anders toen, op die avond dat ik ontdekte, wat heimwee was. Eenmaal bij mijn vriend, toen ik, mijn tanden nog steeds stug op elkaar, mijn moeder had uitgezwaaid, ontplofte het akelige gevoel in mijn buik tot ongekende proporties. Alle vreugde was als weggeblazen, er was nog alleen maar verdriet en gemis en niemand kon mij troosten, geen woorden en geen afleiding kon mijn paniek wegnemen. Ik miste mijn mama, ik wilde naar huis, en wel nú! Tenslotte werd mijn moeder gebeld en stond ik, met jas aan, koffer en knuffelbeer in hand, vol verwachting voor het raam, met elke vezel van mijn zijn verlangde ik de rode Volkswagen van mijn ouders dichterbij, nooit eerder vloog ik mijn moeder dermate enthousiast in de armen als toen.

Vandaag weet ik: Heimwee, dat is niet enkel een gevoel van kleine kinderen. Heimwee, dat heb je soms gewoon. Af en toe zelfs, terwijl je thuis bent. Dan mis je een vertrouwd levensgevoel, een tijd die voorbij is, de normale gang van zaken. Heimwee naar een verleden tijdperk, we hebben dit jaar er, denk ik, bijna allemaal mee te maken. Of je mist je partner of een andere dierbare, die dicht bij jou staat. En je verlangt naar degene, bij wie je je thuis voelt, zonder wie je niet voor de 100% jezelf bent.

En dan sta je, je hart tot de rand gevuld met verlangen, net als ik toen met mijn knuffelbeer, bij een deur of naast de telefoon, maar die deur blijft gesloten, dat telefoon gaat niet ineens rinkelen of degene, van wie je hulp wilde invoeren, neemt niet op. Dan ontbreekt de beslissende persoon in een situatie waarin je hem of haar dringend nodig hebt, in een moment waarin je, waarom dan ook, het alleen-zijn maar zwaar kunt verdragen. Dan is de afstand naar degene die je mist, veel te groot, dan verlang je vurig dat degene dat gevoel van eenzaamheid, van heimwee, door zijn of haar komst doorbreekt.

Dit verlangen meende ik in de woorden van Jesaja te ontwaren: "Zie neer vanuit de hemel, kijk vanuit uw heilige, luisterrijke woning... Scheurde u maar de hemel open om af te dalen! De bergen zouden voor u beven." Woorden die eerst wellicht brutaal, rebels en recalcitrant overkomen. Mag je zo wel tegen God praten, zo veeleisend, zo oneerbiedig? Maar hieraan zie je tegelijk ook wel de diepte van de vertwijfeling van de profeet. In heel de wijde tussen de heilige, hemelse woning en zijn troosteloos thuis hier beneden kan hij uitsluitend een mateloze afstand ontwaren, God is te vinden noch te voelen – die eenzaamheid is nauwelijks te dragen. Zeker niet, als je zoals de profeet met Gods beloftes vertrouwd bent en vast met Gods betrouwbaarheid rekent. Dáárom klinkt zoveel zuchten, zoveel teleurstelling tussen al dat rebelse door, daarom voel je Jesaja's lijden aan alle troosteloosheid. Zijn woorden zijn doordeesemd met een diep heimwee naar God, een verlangen naar zijn of haar nabijheid.

Fantasierijk kleurt hij in, hoe God zou kunnen ingrijpen, opdat de dingen veranderen: God zou de hemel moeten openscheuren, de aarde zou in beweging moeten komen, de bergen zouden moeten beven. "Waar zijn uw strijd lust en uw machtige daden?" Ik denk dat deze klacht voor ons minimaal gevoelsmatig bekend voorkomt. Hoe kan het immers zijn, dat kinderlijken op stranden aanspoelen, dat duizenden vluchtelingen verdrinken, en geen hemel scheurt open? Hoe kan het zijn, dat er in Ethiopië alweer de volgende oorlog losbarst en opnieuw hele massa's mensen een gewelddadig dood moet vinden en de aarde wordt niet in beweging gezet? Hoe kan het zijn, dat wereldwijd meer dan een miljoen mensen aan een nieuw en onbekend virus overlijden, dat nog veel meer vereenzamen, failliet gaan, in depressies verzinken of in armoede verzanden en geen reinigend vuur breekt los en doet de wateren koken? Hoe kan het zijn dat ook los van al

het wereld bewegend nieuws met elkaar vertrouwde mensen vreemd voor elkaar worden, dat ruzies en verwijten elk vertrouwen doen verdampen en geen bergen beginnen te beven?

Ook zo een wereldomvattend klaagzang draait uiteindelijk om de vraag wie wijzelf zijn, ineens wijst namelijk de spitse punt van deze aanklacht naar de klagenden zelf, bijna geschrokken over zijn eigen spiegelbeeld roept de profeet uit: “Wij zijn geworden als mensen waarover u nooit hebt geheerst, als mensen waarover uw naam nooit werd uitgesproken.” Verrassend eerlijk zijn deze woorden, ineens ziet de profeet in, dat het niet alleen erom gaat, dat God zwijgt, maar ook dat de mens zijn handen van God aftrekt. Jesaja benoemt niet alleen klagend wat beslist beter moet, maar ziet ook ineens, heel toepasselijk voor onze doopdienst vanochtend, hoe belangrijk het is dat de naam van God over een mens wordt uitgesproken.

Lieve gemeente, ik kan het niet mooier maken en had gezien de tijd van het jaar graag een liefelijke preek over onze verwachting van het kindje Jezus gehouden. Maar we hebben het nu eenmaal met een klaagzang tijdens Advent te maken, met een taai geworstel om God die ver weg lijkt. Zijn dat de goede woorden voor deze contemplatieve tijd van het jaar: “Scheurde u maar de hemel open!” Zoals mijn mislukt logeerpartij laat zien, liggen dit zuchtende, zeurende heimwee en de vurige verwachting dicht bij elkaar. Zonder, echter een te worden. Er blijft een verschil tussen zuchten en verwachten, er blijft iets openstaan. Om de spanning tussen dat wat mis is en de verwachtte, gedroomde oplossing ervan, daarom draait de tijd van Advent. In deze spanning leven wij, dit jaar door de corona-crisis misschien nog sterker dan ooit. We wachten, verwachten, verlangen – ook in het geloof. Maar wat verwachten wij eigenlijk, waar verlangen wij naar?

“Scheurde u maar de hemel open om af te dalen! De bergen zouden voor u beven.” Wij hier, in het jaar 2020, weten, dat dit gebeurt is: God heeft de hemel opengescheurd en ons heimwee vervuld. Goed, op een beetje een verrassende manier, in een kwetsbaar mens van vlees en bloed, om aan te raken zo dichtbij verscheen God in iemand die op een ezel ons leven binnenrijdt en ons toeroept: “wees niet bang!”. In een mens diens leven doorschijnend werd voor de hemel, die een goddelijke scheur in onze werkelijkheid hier op aarde werd. Op deze manier komt God ons dichtbij, om ons heimwee te verzorgen, in het liefhebben en liefgehad worden, in het verdrietig-zijn en het getroost worden, in het ook eens uitspreken van moeilijke woorden, in het samen verheugen, verwachten en het aangaan van verbinding en gemeenschap. In al deze dingen is door dat openscheuren van de hemel met Kerst ineens te merken: God en mensen dichtbij zijn, daar heb je geen grootse woorden en daden, geen toeters en bellen voor nodig. Ja, het klinkt gek, maar het is veel simpeler, we hebben veel minder nodig dan gedacht: Je echt eens tijd nemen voor de onnozele vragen van je kind, je vertrouwde dierbare gewoon zomaar in de arm nemen, iemand die daar niet op rekent gewoon zomaar helpen, dat laat een gezicht, een hart stralen.

Met Kerst heeft God ons een nieuw perspectief geschonken, een nieuwe oriëntatie waar het in ons leven om zou moeten gaan, dat werd me ook weer duidelijk toen ik naar de verhoren over de toeslagenaffaire keek. God werd mens opdat ook wij voor anderen en voor onszelf menselijk kunnen zijn. En overall, waar onze menselijkheid, waar de menselijke maat buiten zicht raakt, waar onze genade- en liefdevolle omgang met anderen en onszelf op het spel staat, trekken wij onze handen van God af, gaat het dus ook om God. Juist wat dát betreft, heeft God zich namelijk in onze gezelschap geplaatst, dáárin laat zij zich vinden. God heeft de hemel op een prachtigere manier opengescheurd dan wij dat hadden kunnen dromen. Het gebeurde door ons aan alles te herinneren wat het leven levenswaard maakt, liefde, verbinding en gemeenschap – daar gaat de hemel open, daar komt de aarde in beweging, daar beginnen de bergen te beven.

Nee, heimwee is niet enkel een gevoel van kleine kinderen. Heimwee, dat heb je soms gewoon, omdat ons leven, als je zo wilt, adventelijk is en erboven dus soms de hemel wordt opengescheurd. Het is verrassend, hoe weinig nodig is, om ons heimwee te vervullen, ook, ja juist in deze onzekere tijden. Dat ons verlangen vervult zal worden, daar mogen, daar kunnen wij op hopen, omdat God mens is geworden en omdat dit onze weg ook door de Advent verlicht. Zoals Jesaja het schrijft: Nog nooit is zoiets gehoord, niet eerder zoiets vernomen. Geen oog zag ooit een god buiten u, die opkomt voor wie op hem wacht.

Amen.